

Sygn. akt: I C 580/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 kwietnia 2021 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Łucja Oleksy-Miszczyk
Protokolant:	Tomasz Chmiel

po rozpoznaniu w dniu 8 kwietnia 2021 roku w Gliwicach

sprawy z powództwa R. F., B. F.

przeciwko (...) z siedzibą w G.

o zapłatę ewentualnie ustalenie i zapłatę

1. oddała powództwa;
2. zasądza od powodów solidarnie na rzecz pozwanego kwotę 5417 (pięć tysięcy czterysta siedemnaście 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

SSO Łucja Oleksy-Miszczyk

Sygnatura akt I C 580/20

UZASADNIENIE

Powodowie R. F. i B. F. wnieśli o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego Banku (...) S.A. w G. kwoty 34.000 CHF z odsetkami od dnia doręczenia pozwu, ewentualnie ustalenie, że postanowienia ust. 2 pkt 2 załącznika nr (...) do umowy nie wiążą stron i zasądzenie kwoty 34.000 CHF z odsetkami od dnia doręczenia pozwu. Uzasadniając powództwo głównie powodowie powołali się na nieważność umowy, podnosząc, że przed podpisaniem umowy nie mogli zapoznać się z jej treścią, nie udzielono im informacji co do spreadu, sposobu kształtowania kursów, wpływu kursu na wysokość rat i wysokość salda kredytu, nie okazano im żadnych symulacji obrazujących skutki wzrostu kursu waluty, nie poinformowano ich o ryzyku walutowym. Roszczenie ewentualne opierało się na abuzywności kwestionowanych klauzul umownych. Powodowie wskazali, że kredyt ma charakter złotowy i jest waloryzowany kursem CHF.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa. Zaprzeczył aby umowa była nieważna, bądź zawierała klauzule abuzywne. Zaprzeczył aby umowa nie była negocjowana i aby powodom nie udzielono przed zawarciem umowy stosownych informacji. Zanegował również aby kredyt miał charakter złotowy bądź był kredytem waloryzowanym (odpowiedź na pozew k. 46).

Sąd ustalił co następuje:

Dnia 11 maja 2005r. powodowie złożyli u pozwanego wniosek o udzielenie i kredytu w wysokości 108.000, przy czym jako walutę kredytu wybrano CHF. Na wniosku zaznaczono, że kurs CHF z chwili złożenia wniosku to 2,6304. Poniżej na wniosku znajdują się rubryki dotyczące sposobu oprocentowania (istniał wybór pomiędzy oprocentowaniem stałym i zmiennym – wybrano zmienne), rodzaju rat (można było wybrać pomiędzy równymi i malejącymi – wybrano malejące), wypłaty (jednorazowej lub w transzach – wybrano jednorazową) oraz sposobu spłaty kredytu. Co do sposobu spłaty to istniała możliwość spłaty kredytu w walucie kredytu i w PLN. We wniosku zaznaczono, że spłata dokonywana będzie w PLN (k. 150 akt).

W dniu 25 maja 2005r. powodowie zawarli z pozwanym umowę kredytu hipotecznego nr (...) - (...) (umowa k. 19). Na mocy umowy pozwany udzielił powodom na warunkach określonych w umowie i regulaminie kredytowania, kredytu w wysokości 41.020,38 CHF, a powodowie zobowiązali się do zwrotu kredytu wraz z odsetkami na warunkach określonych w umowie (§ 2 pkt 1 umowy). Okres kredytowania wynosił zgodnie z umową (...) lat. Kredyt przeznaczony był na zakup mieszkania (spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszalnego). Oprocentowanie było zmienne i ustalane było jako suma stawki referencyjnej LIBOR dla terminów 6 – cio miesięcznych i marży w stałej wysokości 2,90 % (§ 2 pkt 2 i 4, § 4 umowy).

Zgodnie z § 5 umowy kredyt wypłacany był na podstawie wniosku kredytobiorcy o wypłatę kredytu, złożonego najpóźniej na jeden dzień przed planowaną wypłatą. Z załącznika (...) do umowy kredytu wynika, że prowizja naliczana i pobierana jest w walucie kredytu, natomiast kwota kredytu lub transzy wypłacana jest złotych po przeliczeniu według kursu kupna waluty kredytu, obowiązującego w banku w dniu wypłaty kwoty kredytu lub transzy kredytu, zgodnie z tabelą kursów walut ogłaszaną w siedzibie Banku z zastosowaniem zasad ustalania kursów walut obowiązującym w Banku. Ewentualna nadwyżka wynikająca z różnic kursowych zostanie wypłacona przelewem na rachunek kredytobiorcy (załącznik nr (...) k. 26 na odwrocie).

W § 9 pkt 8 umowy zawarto postanowienie, z którego wynika, iż strony ustaliły, że spłaty zadłużenia dokonywane będą przez obciążenie rachunku powodów, do którego powodowie wystawią pełnomocnictwo i z którego pozwany będzie pobiera środki na zapłatę zadłużenia w kwotach i terminach wynikających z zawartej umowy kredytu. Z § 9 pkt 9 umowy wynika, że strony ustaliły, iż spłata następuje w złotych – zgodnie z zasadami określonymi w Załączniku nr (...) do umowy. Z załącznika (...) wynika, iż kwota spłaty podlega przeliczeniu na złote po kursie sprzedaży waluty kredytu obowiązującym w Banku w dniu dokonywania spłaty, zgodnie z tabelą kursów walut Banku ogłaszaną w jego siedzibie z zastosowaniem zasad ustalania kursów walut obowiązujących w Banku (k. 26 na odwrocie).

W treści załącznika nr (...) zawarto oświadczenie, iż kredytobiorcy jest znane oraz wyjaśnione przez Bank ryzyko zmiany kursu waluty i jest świadomy ponoszenia tego ryzyka. Powodowie złożyli podpisy pod treścią załącznika, a zarazem pod w/w oświadczeniem (k. 26 na odwrocie).

W dniu 27 maja 2005r. pozwany wpłacił powodom kwotę 41.020,38 CHF po kursie 2,6426, tj. kwotę 108.400,46 zł. Powodowie spłacali początkowo zobowiązanie zgodnie z umową w PLN. Wpłacili z tego tytułu pozwanemu 56.368,19 zł. W dniu 23 sierpnia 2013r. wpłacili kwotę 34.000 CHF dokonując tym samym całkowitej spłaty kredytu (historia kredytu k. 206).

Przed podpisaniem umowy powodom proponowano kredyt w PLN, informując jednocześnie, że jest to kredyt droższy, a raty takiego kredytu są wyższe niż raty kredytów odniesionych do CHF. Poinformowano powodów, że proponowana umowa stanowi kredyt we frankach, a kwota kredytu zostanie wypłacona w złotychkach po kursie ustalonym przez Bank. Zwrócono powodom uwagę na zastosowanie do przeliczeń wynikających z umowy kursów tabelarycznych Banku. Pracownicy Banku zwracali uwagę powodów na możliwość wzrostu kursu franka, jednocześnie informowali, że doświadczenia ostatnich lat wskazują, iż CHF jest walutą stabilną. Powodowie nie byli zainteresowani wypłatą kredytu w CHF, składając dyspozycję wypłaty oczekiwali wpłaty w PLN. Powodowie nie pamiętają, czy informowano ich o tzw. spreadzie walutowym i czy zwracano uwagę na zastosowanie w umowie kursów kupna i sprzedaży. Przed podpisaniem umowy powodowie przeczytali ją pobieżnie. Powód był świadomy znaczenia skutków różnic kursowych

dla zobowiązań stron, nie obawiał się zmiany kursu złotego, przewidywał możliwość wejścia Polski do strefy Euro i spodziewał się stabilizacji kursu CHF do Euro (zeznania powodów na rozprawie w dniu 11 lutego 2021r. k. 278).

Opisany stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o powołane wyżej dokumenty i przesłuchane powodów. Sąd pominął dowody z opinii biegłego i zeznań świadków E. C. i A. D.. Dowód z opinii biegłego nie był niezbędny dla rozstrzygnięcia sprawy, tak jak okoliczności określone w tezie dowodowej dotyczącej przesłuchania E. C.. Jeżeli natomiast chodzi o przesłuchanie w charakterze świadka A. D., to pomimo zakreślenia stosownego terminu pozwany nie potwierdził adresu świadka ani nie podjął skutecznych starań o przeprowadzenie dowodu. W tych warunkach dążenie do przeprowadzenia dowodu stanowiłoby nieuzasadnione przewlekanie procesu.

Sąd zważył co następuje:

Sporna umowa wbrew twierdzeniom strony powodowej nie ma charakteru umowy o kredyt złotowy, czy też kredyt waloryzowany do CHF. Jest to umowa o kredyt denominowany tj. taka, w której tzw. kapitał kredytu został określony bezpośrednio CHF. Tak określony kapitał w toku wykonywania umowy nie ulega już żadnym zmianom, poza tymi, które wynikają ze spłaty rat. Ta część zobowiązania głównego powodów, która dotyczy obowiązku zwrotu kapitału określona została zatem w sposób jednoznaczny, jasny i zrozumiały – powodowie zobowiązani byli w tym zakresie do zwrotu 41.020,38 CHF.

Z umowy natomiast wynikało, iż pozwany wypłaci równowartość w/w kwoty w złotych polskich po przeliczeniu w oparciu o stosowany przez niego kurs kupna. Można mieć wątpliwości czy w tych warunkach zobowiązanie pozwanego było określone w sposób jednoznaczny. Niemniej Sąd zważył, iż zobowiązanie pozwanego realizowane było jednorazowo tj. w postaci jednej wypłaty jaka dokonana została w dniu 27 maja 2005r., a więc przeszło 15 lat przed wniesieniem pozwu. Kurs przeliczeniowy po jakim wypłata nastąpiła, był dla powodów korzystniejszy od tego jaki wskazano w treści wniosku kredytowego, a zatem był korzystniejszy od tego jaki powodowie świadomie zaakceptowali. Co prawda wypłata środków z kredytu należy do sfery wykonania umowy i jako taka zgodnie z aktualnie przyjętym orzecznictwem nie powinna być przedmiotem oceny przy ustalaniu nieważności umowy, niemniej w realiach niniejszej sprawy opieranie zarzutu nieważności wyłącznie na powoływaniu się na brak oznaczenia kursu przeliczeniowego dla wypłaty zobowiązania Banku, w sytuacji gdy przeliczenie to nastąpiło po kursie bardziej dla powodów korzystnym niż ten, który wcześniej akceptowali i w sytuacji kiedy wysokości tej wypłaty przez 15 lat nie kwestionowali, stanowi nadużycie prawa w rozumieniu art. 5 k.c. i w ocenie Sądu nie może być podstawą unieważnienia umowy.

Jak wynika z wniosku kredytowego sposób spłaty kredytu był przedmiotem indywidualnego uzgodnienia między stronami na etapie składania wniosku kredytowego (podobnie jak ustalenia dotyczące waluty kredytu, zmiennej stopy procentowej, równych rat kapitałowo – odsetkowych czy jednorazowej wypłaty kredytu). Powodowie mieli możliwość wyboru pomiędzy spłatą kredytu bezpośrednio w walucie kredytu, bądź w PLN. Wybór waluty w jakiej następowała spłata rat był zatem przedmiotem indywidualnego uzgodnienia między stronami, a powodowie zdecydowali się na spłatę w złotych polskich przy wykorzystaniu kursów tabelarycznych stosowanych przez pozwanego z dnia spłaty, co w praktyce oznaczało, że zdecydowali się korzystać z usługi kantorowej świadczonej przez pozwanego. Podkreślenia wymaga w tym miejscu, że powodowie zostali pouczeni o stosowaniu w tego rodzaju rozliczeniach kursów ustalanych przez pozwanego. Powodowie mogli wybrać opcję spłaty w CHF, a wtedy w ogóle nie dochodziłoby do jakiegokolwiek przeliczenia ich wpłat. W przypadku spłat rat kapitałowo-odsetkowych powodowie wybierali zatem pomiędzy rozwiązaniem gwarantującym im przeliczenie franka po cenie rynkowej tj. spłatę bezpośrednio w CHF, co wiąże się z koniecznością samodzielnego nabywania waluty na rynku, a opcją wygodniejszą (choć być może droższą) jaką jest skorzystanie z usługi kantorowej banku.

Sąd na gruncie niniejszej sprawy nie podzielił prezentowanego czasem w orzecznictwie poglądu, iż wybór poszczególnych wariantów z wzorca umowy nie stanowi indywidualnego uzgodnienia postanowień umownych. Pogląd ten w niektórych konkretnych sytuacjach może okazać się trafny, niemniej nie ma podstaw do dokonywania w tym zakresie jakichkolwiek generalizacji. Oczywistym jest, że w każdym wypadku możliwość negocjowania warunków umowy ograniczona jest ofertą banku, a prawo konsumenta do indywidualnego uzgadniania postanowień umownych

doznaje ograniczenia interesami banku, który wszak jest podmiotem prowadzącym działalność gospodarczą ukierunkowaną na osiąganie zysków. Obowiązkiem banku jako podmiotu profesjonalnie działającego w obrocie jest natomiast działanie w taki sposób aby nie doprowadzało ono do rażącego naruszenia interesów konsumenta. W zakresie sposobu spłaty kredytu powodowie mogli wybrać pomiędzy rozwiązaniem, które obecnie kwestionują, a rozwiązaniem pozwalającym na całkowite wyeliminowanie z umowy klauzuli przeliczeniowej przez spłacie rat. Tak ukształtowana oferta Banku, po dokonaniu wyboru przez konsumenta sposobu spłaty, spełnia w ocenie Sądu przesłanki indywidualnego uzgodnienia warunków umownych.

W tych warunkach Sąd nie podzielił prezentowanych przez stronę powodową zarzutów co do sprzeczności umowy z prawem (art. 58 k.c. i art. 69 prawa bankowego). Chybione są wywody powodów co do braku oznaczenia kwoty udzielonego kredytu. Cechą kredytów denominowanych (inaczej niż indeksowanych) jest ich wyrażenie w walucie, do której nastąpiła denominacja. Wbrew twierdzeniom powodów kwota kredytu była znana i jednoznacznie określona od chwili zawarcia umowy i wynosiła 41.020,38 CHF. Stanowiła ona jednocześnie kapitał zadłużenia, który nie podlegał i nie podlega żadnym zmianom poza tymi, które wynikają ze spłaty rat. Okoliczność, że po przeliczeniu na złotówki jest to kwota wyższa niż w chwili zawierania umowy jest skutkiem niezależnych od pozwanego zmian kursowych, a negatywne konsekwencje tych zmian rekompensowane są częściowo spadkiem oprocentowania wynikającym z zastosowania stawki LIBOR.

Powodowie zostali poinformowani o zasadach związanych z denominacją kredytu, byli świadomi wyrażenia kapitału w CHF, a także stosowania przez Bank do przeliczenia świadczeń na PLN kursów tabelarycznych ustalanych przez pozwanego. Byli też świadomi ryzyka kursowego, co potwierdzili złożonym na piśmie oświadczeniem zawartym w załączniku nr (...). Zmienność kursów waluty jest zresztą zjawiskiem powszechnie znanym i należy przyjąć, że przeciętny konsument w polskich realiach rynkowych jest świadomy jego występowania. Nie jest znany jedynie zakres tego ryzyka, co wynika z jego istoty, gdyby bowiem możliwym było prognozowanie wysokości kursów przyszłych, żadne ryzyko by nie istniało.

Indywidualne uzgodnienie warunków umownych, udzielenie powodom informacji na temat ryzyka związanego ze zmianą kursu waluty, a także udzielenie informacji co do sposobów przeliczania waluty powoduje, że postanowień umownych dotyczących tych kwestii nie można uznać za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Przyjęte przez strony rozwiązanie nie stanowi nadużycia dominującej pozycji pozwanego, a są wyrazem zgodnej woli stron. Powodowie dokonali wyboru kredytu denominowanego do CHF spośród innych możliwości przedstawianych im w ramach oferty pozwanego Banku. Wybór ten motywowany był prawdopodobnie korzystną wysokością raty (powodowie podkreślają, że kredyt złotowy przedstawiono im jako produkt droższy, co w chwili zawierania umowy było informacją prawdziwą i rzetelną). Wyboru tego powodowie dokonali po uzyskaniu od pracowników Banku informacji pozwalających im na ocenę skutków tej decyzji pouczeniu o ryzyku związanym z zaciąganiem długoterminowych zobowiązań w walucie innej niż pobierane dochody. Zawarcie kredytu denominowanego do CHF objęte było zatem wolą powodów, bo właśnie to odniesienie gwarantowało niższą ratę kredytu, a to z uwagi na zastosowanie do oprocentowania stawki referencyjnej LIBOR. Żadne okoliczności sprawy nie wskazują aby powodowie zostali nakłonieni do zawarcia umowy kredytu denominowanego poprzez jakiegokolwiek nierzetelne praktyki banku. Powodowie posiadając informacje dotyczące ryzyka związanego z zawarciem umowy o kredyt denominowany do innej waluty mieli obowiązek dochowania należytej staranności przy zawieraniu umowy i rozważenia konsekwencji wynikających z zaciągnięcia zobowiązania o określonej treści. Obowiązek informacyjny jaki spoczywa na bankach w ramach zawierania umów z konsumentami nie zwalnia tych ostatnich z obowiązku działania z należytą starannością. Wyniki postępowania dowodowego wskazują, że umowa zawarta została przez powodów bez głębszej analizy dostępnych na rynku ofert, bez dokładnego zapoznania się z treścią umowy i bez rozważenia skutków prawnych i finansowych zaciągnięcia tak wysokiego i długotrwałego zobowiązania, do czego powodowie w ramach działania z należytą starannością byli zobowiązani. Okoliczność, że obecnie powodowie uznają, że dokonany przez nich wybór co do rodzaju umowy i sposobu jej spłaty nie był korzystny, nie ma wpływu na ważność umowy. W tej sytuacji Sąd nie dopatrzył się przesłanek ustalenia nieważności umowy, a co za tym idzie nie znalazł podstaw do orzeczenia o zwrocie świadczenia nienależnego w wykonaniu nieważnej umowy (art. 410 § 1 i 2 k.c.).

Nietrafne są też zarzuty powodów, uzasadniające żądanie ewentualne, a dotyczące abuzywności klauzul przeliczeniowych dotyczących wypłaty kwoty kredytu w PLN przy jednoczesnym przeliczeniu wysokości wypłaconej kwoty z CHF według kursu kupna walut dla CHF ustalanego przez pozwanego i przy jednoczesnym przeliczaniu wpłat pozwanej po odmiennym kursie sprzedaży CHF ustalanego przez pozwanego w dniu spłaty.

Istotę klauzul niedozwolonych określa przepis art. 385¹ § 1 k.c., zgodnie z którym postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Art. 385¹ § 3 precyzuje, iż niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał żadnego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta.

Z kolei zgodnie z art. 3 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich warunki umowy, które nie były indywidualnie uzgadniane mogą być uznane za nieuczciwe, jeśli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikającą z umowy, praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta, Warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść, zwłaszcza jeżeli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej. Zgodnie z art. 4 ust 2 dyrektywy ocenia nieuczciwego charakteru warunków nie dotyczy ani określenia głównego przedmiotu umowy, ani relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług, o ile warunki te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem.

Dokonując oceny spornej umowy należy zauważyć, że ustalenie umowne polegające na wyrażeniu kwoty kredytu we franku szwajcarskim stanowi postanowienie określające główne świadczenia stron. Zostały one sformułowane jednoznacznie, a tym samym nie mogą być uznane za klauzule niedozwolone (art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c., art. 4 ust 2 dyrektywy). Umowa jest umową denominowaną do CHF (nie waloryzowaną jak sugeruje treść pozwu), co oznacza, że wysokość świadczeń stron od początku była wyrażona w CHF i nie uległa żadnym zmianom (inaczej niż przy umowach indeksowanych czy waloryzowanych, gdzie wysokość zobowiązania wyrażona jest w PLN, a następnie odniesiona do kursu CHF, co może powodować wątpliwości co do wysokości zobowiązania). Również w zakresie spłaty kredytu zobowiązanie określone było w CHF, a przeliczenie rat na PLN następowało jedynie na skutek wprowadzenia do umowy zasady spłat w PLN. Jak jednak wskazano wyżej zasada ta była przedmiotem indywidualnego uzgodnienia i jako taka nie może być uznana za abuzywną.

Nie znajdując podstaw do stwierdzenia nieważności umowy ani uznania jej postanowień za niedozwolone Sąd uznał, że umowa z dnia 25 maja 2005r. . jest dla stron wiążąca, co skutkowało oddaleniem powództwa głównego i ewentualnego w całości.

O kosztach orzeczono na zasadzie art. 98 k.p.c., zasądzając od powodów na rzecz pozwanego koszty zastępstwa procesowego, obliczone w oparciu o wskazana przez powodów wartości przedmiotu sporu.